การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน*

พัชรินทร์ จึงประวัติ[1] มธุรา สวนศรี[2] พิมพิกา ทองรมย์[3]

(วันที่รับบทความ: 2 กรกฎาคม 2566; วันแก้ไขบทความ: 4 กันยายน 2566; วันตอบรับบทความ: 5 กันยายน 2566)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดนครนายก และ2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้นำชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการด้านการท่องเที่ยวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 60 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดฝั่งคลอง ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก และคนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านทุ่งกระโปรง ตำบลป่าขะ อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก รวม 140 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ตารางเลขสุ่มเพื่อแจกแบบสอบถามจากข้อมูลตามทะเบียนราษฎรในแต่ละชุมชนวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนวัดฝั่งคลอง และชุมชนบ้านทุ่งกระโปรง มีศักยภาพเพียงพอที่จะสามารถรองรับหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญาที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนด้วย ประกอบกับคนในชุมชนพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองระดับบุคคล เป็นองค์ประกอบสำคัญของเกณฑ์การปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่าระดับสังคม โดยมีองค์ประกอบย่อยมากที่สุด คือ ฉันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว ส่วนระดับสังคมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ใกล้เคียงกับระดับบุคคลมาก ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่ชุมชนของฉันมีการนำเสนอกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด

คำสำคัญ: องค์ประกอบเชิงยืนยัน, การท่องเที่ยวโดยชุมชน, การจัดการการท่องเที่ยว, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

* งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนสนับสนุนการพัฒนาวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) ประจำปีงบประมาณ 2565

[1] อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

[2] อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

[3] อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี E-mail: pimpika_t@rmutt.ac.th

Confirmatory Factor Analysis of Management of Tourism Community Model based on Sufficiency Economy Philosophy in Nakornnayok Province*

Patcharin Jungpraat[1] *Matura Suansri*[2] *Pimpika Thongrom*[3]

(Received: July 2, 2023; Revised: September 4, 2023; Accepted: September 5, 2023)

Abstract

The objectives of the research were 1) to study the potential of tourism villages in Nakhon Nayok; and 2) Confirmatory Factor Analysis of the Management of the Tourism Community Model based on the Sufficiency Economy Philosophy in Nakornnayok Province. The methodology was a mixed method using the semi-structured interview and the questionnaire survey. The number of 60 interviewees were selected by purposive sampling. They were the head of the village who involve in tourism activities following the application of the Sufficiency Economy Philosophy. The questionnaire was distributed using the random number table of the house number in the village of Wat Fung Klong village, Koh Wai SubDistrict, Pak Pli District, Nakhon Nayok Province, and Tung Kraprong village, Pa Kha Sub-District, Banna District, Nakhon Nayok Province. A total number of 140 questionnaires were completed. The data was analyzed using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation. The data was further analyzed using the second-order confirmation.

The results found that the Wat Fung Klong village and Tung Kraprong village village have the potential to develop the application of the efficiency economic philosophy in community-based tourism management. As a result of the availability of natural resources, a culture, a way of life, and wisdom can be developed into a local tourist attraction. The local populace is also prepared to participate in tourism management. The outcomes of individual-level second order confirmatory factor analysis data analysis. The ideology of the sufficiency economy places great importance on managing community tourism, which is given greater weight than social class. The most minor sub-component is my involvement in the transformation of the area into a destination that could attract tourists. The component weights for the societal level were quite similar to those for the individual level. This results from the fact that my community provides a range of Sufficiency Economy–aligned activities.

Keywords: Confirmatory Factor Analysis, community-based tourism, tourism management, the Sufficiency Economy Philosophy

* The research is supported by The Scince, Research and Innovation Promotion Funding, 2022

[1] Lecturer in Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

[2] Lecturer in Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

[3] Lecturer in Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi, E-mail: pimpika_t@rmutt.ac.th

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ผ่านมา มีหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเข้าไปส่งเสริมชาวบ้านให้มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้น จนกลายเป็นรูปธรรมและเป็นที่สนใจของสื่อมวลชน ทำให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนทำให้เกิดเป็น “การท่องเที่ยวที่เน้นปริมาณ” (Mass Tourism) ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบ ได้แก่ ขยะล้นชุมชน ไม่มีที่จอดรถ ฯลฯ ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (ปริศนา โลมากุล, 2560; สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, 2564) ดังนั้น เพื่อให้เกิดความสมดุลย์ของการดำเนินชีวิตของคน จึงนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพราะแนวคิดแบบพอเพียง คือ การใช้ทรัพยากรให้สมดุลและเหมาะสมจนสร้างมูลค่าได้อย่างสูงสุด การท่องเที่ยวของไทยในปัจจุบันจะสำเร็จได้อย่างยั่งยืน ควรมุ่งเน้นแนวคิดแบบพอเพียงมาปรับใช้ในการจัดการธุรกิจ จนกล่าวได้ว่า “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” คือ ทางเลือกและทางรอดของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยทั้งในวันนี้และวันข้างหน้า (อลิสา โวหารกล้า และชลธินี อยู่คง, 2558)

การพัฒนาชุมชนที่ได้รับการยอมรับอีกแนวทางหนึ่ง คือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเน้นการพึ่งพาตนเอง การดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียงและมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่ต้องอาศัยความรอบรู้ในการดำเนินการและวางแผนในทุกขั้นตอน ดังนั้น การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองบนฐานต้นทุนของชุมชนจากการรวมกลุ่มของคนในชุมชนมีจิตสำนึกในการดูแลรักษา มีความรักสามัคคีกันในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันของคนในชุมชน และกับชุมชนเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือกันในการแก้ไขปัญหา ชุมชนตัดสินใจได้อย่างอิสระมีการจัดการรายได้ด้วยความโปร่งใสโดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนส่งผลให้ชุมชนเกิดระบบความร่วมมือทั้งคนภายในชุมชนและภายนอกชุมชนเกิดความเอกภาพระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับชุมชน ทำให้เกิดพลังของชุมชน มีความเข้มแข็งอยู่รอดได้ภายใต้ภัยคุกคามจากภายนอกได้ (ธง คำเกิด, อุทุมพร เรืองฤทธิ์, เพียงฤทัย เสงี่ยมศิลป์, จิตราภรณ์ เถรวัตร และชิดชนก มากจันทร์, 2564)

จังหวัดนครนายก มีความสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย เป็นที่ตั้งชุมชนชาวไทยเชื้อสายต่าง ๆ และมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัด จากการสัมภาษณ์เบื้องต้นพบว่า ชุมชนชุมชนวัดฝั่งคลอง ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก เป็นชุมชนที่มีศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยพวน และชุมชนบ้านทุ่งกระโปรง ตำบลป่าขะ อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตเชิงเกษตร และมีการร่วมกลุ่มกันเพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนาสู่การเป็นชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจนทำให้เกิดการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากที่กล่าวมาข้างต้นการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ร่วมกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จะทำให้เกิดความเข้มแข็งให้กับชุมชนท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาไปสู่ชุมชนท่องเที่ยวต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และนำไปสู่การเป็นชุมชนต้นแบบให้กับชุมชนท่องเที่ยวอื่นได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดนครนายก

2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน สังคม จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปทางสายกลาง ซึ่งประกอบไปด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการรับผลกระทบใด ๆ ที่อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้ต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำหลักวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนเพื่อดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2560)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางการท่องเที่ยวโดยสมาชิกในชุมชน จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิ์ในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (พจนา สวนศรี และสมภพ ยี่จอหอ, 2556, 21) การท่องเที่ยวเป็นเรื่องราวของการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นกับผู้มาเยือน รวมถึงการดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่าง ๆ ของชุมชนโดยการท่องเที่ยวชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน (วีระพล ทองมา, 2559)

หลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมกำหนดทิศทางโดยชุมชนนั้น จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และมีบทบาทเป็นเจ้าของสิทธิ์ในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือนถึงหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มีลักษณะที่ชุมชนเป็นเจ้าของ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการกำหนดทิศทางของการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเองและยกระดับคุณภาพชีวิต ก่อให้เกิดความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม รวมถึงการเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และการเข้าถึงวัฒนธรรม ประเพณี การดำรงอยู่ของชุมชน นอกจากนั้นยังทำให้เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนในท้องถิ่น และมีการกระจายรายได้สู่สาธารณะประโยชน์ของชุมชน (อัญชลี ศรีเกตุ, 2565)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

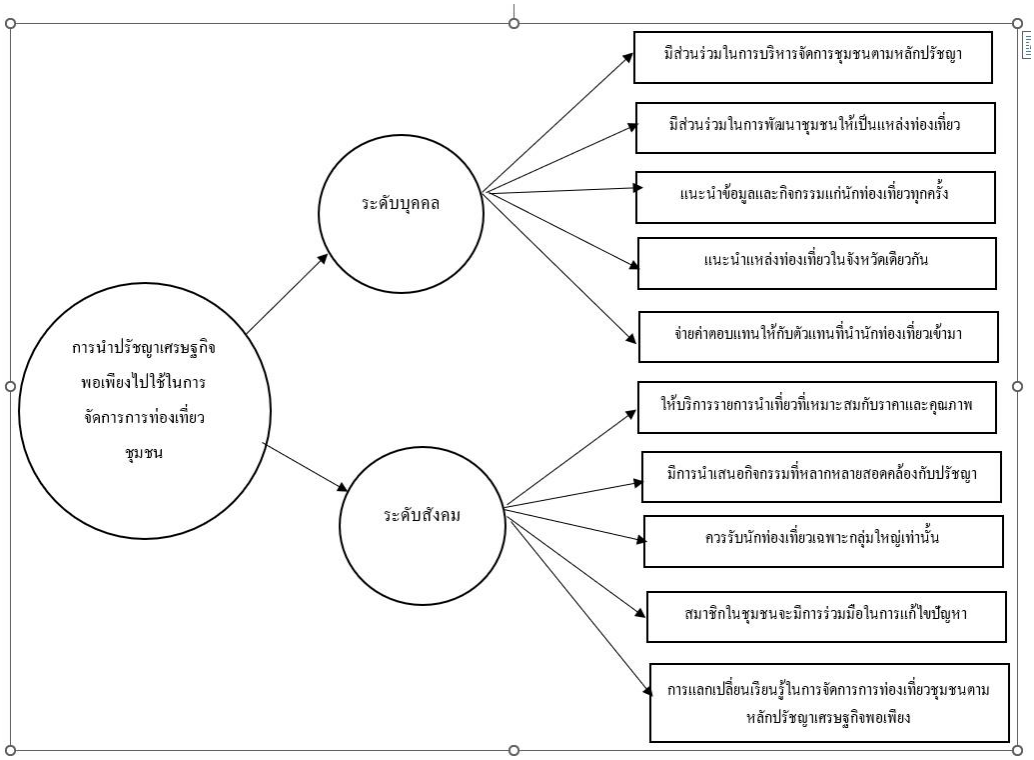

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครนายก ได้แก่ ชุมชนวัดฝั่งคลอง ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จำนวน 108 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะหวาย, 2564) และชุมชนบ้านทุ่งกระโปรง ตำบลป่าขะ อำเภอบ้านนา จำนวน 106 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลป่าขะ, 2564) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้นำชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการด้านการท่องเที่ยวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเลือกแบบเจาะจง ชุมชนวัดฝั่งคลอง จำนวน 30 คน และชุมชนบ้านทุ่งกระโปรง จำนวน 30 คน รวมเป็นจำนวน 60 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการคำนวณของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน ประสพชัย พสุนนท์, 2557) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ .05 ได้ตัวอย่าง 137 ตัวอย่าง เพื่อความเหมาะสมในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 ชุด ทั้งนี้เมื่อพิจารณาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากแนวคิด “อัตราส่วนของ

กลุ่มตัวอย่างกับจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรสังเกตได้" ตามเกณฑ์ 10-20 ต่อ 1 ตัวแปรสังเกตได้ (Osborne & Costello, 2004) พบว่า กรอบแนวคิดการวิจัยมีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 10 ตัวแปร ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้จึงต้องการขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 100-200 แล้วสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จากประชากร ได้ 2 กลุ่ม ผู้วิจัยคำนวณหาสัดส่วน (Proportion to size) ของการสุ่มตัวอย่างทั้งหมดดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ครัวเรือน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ตำบลเกาะหวาย อ.ปากพลี	108	70
ตำบลป่าขะ อ.บ้านนา	106	70
รวม	214	140

ขั้นที่ 2 การเลือกตัวแทนครัวเรือน ผู้วิจัยจะทำการสุ่มเข้าไปในแต่ละพื้นที่เพื่อแจกแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยทำการใช้ตารางเลขสุ่มเพื่อแจกแบบสอบถามจากข้อมูลตามทะเบียนราษฎรในแต่ละชุมชน

ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ดังนี้ 1) การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยลงพื้นที่หาข้อมูลและทำการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน และตัวแทนชาวบ้านเพื่อสร้างความคุ้นเคย โดยลงพื้นที่คำนึงถึงเวลา สถานที่ และตัวบุคคลผู้ที่ให้ข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และได้ข้อมูลเนื้อหาที่ครบถ้วน 2) การตรวจสอบผู้วิจัย โดยตัวผู้วิจัยจะไม่มีอคติกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และสภาพแวดล้อมของชุมชน ผู้วิจัยจะตั้งใจฟังข้อมูลและข้อคิดเห็นด้วยความตั้งใจ จดบันทึกข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลทุกประเด็น 3) การรวบรวมและการแปลความข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการบันทึกภาพและเสียง มาถอดบทสนทนา และลำดับเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นหลักเชื่อมโยงกับทฤษฎีที่ได้อ้างอิงในบทที่ 2 และสรุปผลการวิจัยตามประเด็น ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดระเบียบจำแนกตามประเด็นแล้วมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์เชื่อมโยงความสอดคล้องแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้มีการอ้างอิงไว้ แล้วพรรณนาบรรยายสรุปเป็นประเด็นใช้ทฤษฎีเพื่อนำไปสู่การสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำหนังสืออย่างเป็นทางการเพื่อขอความร่วมมือจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และขออนุญาตบันทึกเสียง ถ่ายภาพ และบันทึกวิดิทัศน์ เพื่อบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำผลข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ และจะดำเนินการทำลายข้อมูลภายหลังเสร็จสิ้นการวิจัย ข้อมูลในการสัมภาษณ์จะถูกเก็บรักษาไว้ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล แต่จะรายงานผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น และจะดำเนินการทำลายข้อมูลที่เกี่ยวข้องภายหลังเสร็จสิ้นการวิจัย

ส่วนแบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดรายการวัดตัวแปร แบบสอบถามได้ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบคุณภาพ โดยพิจารณาความใช้ได้เชิงเนื้อหา (content validity) เป็นตัวแทนของเนื้อหาสาระของตัวแปร ความครอบคลุม และความชัดเจนของภาษาที่ใช้ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ โดยทำการประเมินค่า IOC (Item Objective Congruence) ได้เท่ากับ 0.93 ผ่านเกณฑ์คือมีค่า 0.70 ขึ้นไป ถือได้ว่ารายการชี้วัดของแบบสอบถามมีความสอดคล้องและเหมาะสม จากนั้นจึงแบบสอบถามที่ปรับแล้วไปทดลอง (tryout) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กันเอาไว้จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการด้านการท่องเที่ยวตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากชุมชนวัดฝั่งคลอง จำนวน 15 คน และชุมชนบ้านทุ่งกระโปรง จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลจริง เพื่อประเมินความน่าเชื่อถือ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient) ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามทั้งฉบับอยู่ที่ 0.936 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรดังกล่าวผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับได้คือ 0.70 ขึ้นไป (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554)

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 (2 nd Order Confirmatory Factor Analysis: CFA) พิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบเพื่อแสดงอิทธิพลของเกณฑ์การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน โดยการประมาณค่าพารามิเตอร์วิธีประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด ทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ทุกค่าในโมเดลแล้วคำนวณกลับเป็นค่าความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรสังเกตได้ ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดล (model fit) โดยพิจารณาค่าสถิติ ไค-สแควร์ (χ^2 – test) ค่าสัดส่วน χ^2 /df ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) ดัชนีความสอดคล้องที่ปรับแก้ (AGFI) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณ ค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เกณฑ์ในการพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เกณฑ์ในการพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์
χ^2 – test	ไม่มีนัยสำคัญ (p> 0.05)
χ^2 /df	< 2.00 สอดคล้องกลมกลืนดี 2.00 – 5.00 สอดคล้องกลมกลืนพอใช้ได้
CFI	≥0.95 สอดคล้องกลมกลืนดี 0.90 – 0.95 สอดคล้องกลมกลืนพอใช้ได้
GFI	≥0.95 สอดคล้องกลมกลืนดี 0.90 – 0.95 สอดคล้องกลมกลืนพอใช้ได้

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์
AGFI	≥0.95 สอดคล้องกลมกลืนดี 0.90 – 0.95 สอดคล้องกลมกลืนพอใช้ได้
RMSEA	< 0.05 สอดคล้องกลมกลืนดี 0.05 – 0.08 สอดคล้องกลมกลืนพอใช้ได้ 0.08 – 0.10 สอดคล้องกลมกลืนไม่ค่อยดี > 0.10 สอดคล้องกลมกลืนไม่ดี

ที่มา: Diamantopoulos & Siguaw (2000); สุภมาส อังศุโชติ และคณะ (2554)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 90 คนคิดเป็นร้อยละ 64.29 รองลงมาเพศชาย จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 33.57 และเพศทางเลือก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.14 ตามลำดับ มีอายุระหว่าง 41 ปี - 50 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 24.29 ศึกษาระดับอนุปริญญา / ปวส. และระดับปริญญาตรี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 ทำอาชีพหลัก คือ เกษตรกร จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 34.29 ทำอาชีพเสริม คือ ค้าขาย จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 38.57 มีรายได้ 10,001 บาท - 20,000 บาท / ต่อเดือน จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 45.71 เคยมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00

2. ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ตามวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดนครนายก ดังบทสัมภาษณ์ดังนี้

“ชุมชนของเรามีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นทางด้านวัฒนธรรมของกลุ่มชนชาติพันธุ์ไทพวน เพราะต้องการส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวรู้จักวัฒนธรรมไทพวนมากขึ้น และต้องการที่จะสืบสานการทอผ้าไทพวนเอาไว้ เป็นการทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และได้มีส่วนร่วมฝนการอนุรักษ์วัฒนธรรมให้คงสืบไปในรุ่นลูกหลาน”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1, 19 มีนาคม 2565)

“เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาและให้ความสนใจกับวัฒนธรรมไทยพวน ชุมชนจึงมีการรวมตัวกันอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น เมื่อไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามากลุ่มการแสดงมีการนัดหมายเพื่อซ้อมการแสดง “นัดซ้อมการแสดงบ้าง” และ “นัดประชุมคิดกิจกรรมและการแสดงบ้าง” และในด้านวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น มีการตั้งศูนย์การเรียนรู้อาหารพื้นบ้านปลาร้าปลาดู ซึ่งผลิตสินค้าต่อเนื่องทุกวัน เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาก็สามารถทำกิจกรรมควบคู่กันได้ “ทำทุกวัน ถ้านักท่องเที่ยวมาก็ทำควบคู่กัน”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2, 19 มีนาคม 2565)

ชุมชนวัดฝั่งคลองเป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมชนชาติไทยพวน คนในชุมชนรับรู้ถึงคุณค่าด้านวัฒนธรรมของตน มีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชื่อว่า มิวเซียม ปะพวน ที่ปากพลี ภายในวัดฝั่งคลอง ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก เพื่อจัดแสดงเกี่ยวกับชาติพันธุ์พวน การย้ายถิ่นฐานจากเชียงขวาง วิถีชีวิต อาหาร ภาษาและประเพณี กิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดจากความต้องการของชาวบ้านที่ต้องการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเองไว้ ทั้งด้านภาษา ด้านอาหาร ด้านประเพณี และด้านหัตถกรรมผ้าทอมือ โดยตั้งกลุ่มท่องเที่ยวในชุมชนที่มีศูนย์กลางคือ วัดฝั่งคลอง ซึ่งเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์ สถานที่สำหรับสอนภาษาไทยพวน และจัดอาหารพร้อมการแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยว ด้านอาหารได้จัดสำรับอาหารพวน ได้แก่ ข้าวยาคู ปลาร้า ปลาดู ข้าวจี่ คนในชุมชนที่อยู่ในกลุ่มท่องเที่ยวจะมารวมตัวกันทำกิจกรรมเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามา นอกจากนี้ยังมีการแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็น กลุ่มต้อนรับ กลุ่มการแสดง กลุ่มมัคคุเทศก์ และกลุ่มอาหาร โดยมีผู้ดูแลหรือผู้ทำหน้าที่เป็นประธานของกลุ่มและคณะกรรมการทำงาน ทำหน้าที่วางแผนและเลือกกิจกรรม แล้วจึงแจ้งข่าวสารและกระจายหน้าที่ความรับผิดชอบไปยังกลุ่มย่อย ภายในกลุ่มย่อยจะนัดหมายประชุมเพื่อวางแผนงานในกลุ่มย่อยเพื่อจัดการเรื่องคนทำงานในช่วงเวลานั้น ๆ โดยไม่ให้กระทบต่องานประจำ

"ชุมชนมีการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตการประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจรูปแบบการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย อยู่กับธรรมชาติ วิวที่งดงาม ที่แตกต่างกับการใช้ชีวิตเมืองที่เป็นไปตามหลักทุนนิยม"

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3, 14 พฤษภาคม 2565)

"ชุมชนมีการประชุมร่วมกันในการกำหนดกิจกรรม รายละเอียดของกิจกรรมและสถานที่ รวมถึงการกำหนดคนที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ มีการประชุมกลุ่มย่อยในแต่ละส่วนหน้าที่ ได้รับแจ้งจากประธานกลุ่มและสมาชิกในกลุ่ม และผ่านแอดมิน และนัดหมายเรื่องกิจกรรม แจ้งจำนวนคนที่จะเข้ามา กำหนดกิจกรรมในวันนั้น ๆ"

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4, 14 พฤษภาคม 2565)

ชุมชนบ้านทุ่งกระโปรง เป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นด้านวิถีชีวิตการทำเกษตรผสมผสานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คนในชุมชนมีการรวมตัวกันในแง่การประกอบอาชีพ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ชาวบ้านบางส่วนรับรู้ถึงคุณค่าด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตน มีความภาคภูมิใจในอาชีพที่ดำเนินตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งสามารถเลี้ยงชีพได้ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้นชุมชนต้องการพัฒนาชุมชนของตนเป็นชุมชนท่องเที่ยว มีการตั้งกลุ่มท่องเที่ยวขึ้นโดยมีอดีตผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน และปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน อาชีพหลักของชุมชนคือ การทำเกษตรผสมผสาน การทำสวนผัก ได้แก่ ผักกูด ผักสวนครัวอื่น ๆ การทำสวนผลไม้ ได้แก่ ทุเรียน มะม่วง เป็นต้น เมื่อมีนักท่องเที่ยวติดต่อผ่านประธานหรือคณะกรรมการทำงาน จะวางแผนร่วมกันและแจ้งไปยังผู้เกี่ยวข้อง แต่ละคนมีส่วนร่วมคล้ายคลึงกัน เนื่องจากในชุมชนนี้ประกอบอาชีพเหมือนกัน แตกต่างเพียงพืชผักที่ทำการเกษตร และทุกคนสามารถขายสินค้าของตนให้แก่นักท่องเที่ยวโดยตรง ส่วนผู้ที่ไม่ได้

ประกอบอาชีพเกษตรกรมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การต้อนรับ การขายสินค้าอื่น ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว

3. ผลการวิเคราะห์ในครั้งแรกโมเดลการวิจัยยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยได้ปรับโมเดลตามดัชนีชี้วัดการปรับเปลี่ยนแนะนำแล้ววิเคราะห์ใหม่ ซึ่งจะเห็นว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 องค์ประกอบเชิงยืนยันของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน

องค์ประกอบภายในอันดับที่สอง				องค์ประกอบภายในอันดับที่หนึ่ง			
องค์ประกอบ	β	SE	R^2	องค์ประกอบ	β	SE	R^2
ระดับบุคคล	1.00	0.03	1.01	1. ในฐานะสมาชิกของชุมชน ฉันและสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	0.71	0.02	0.50
				2. ฉันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว	0.73	0.02	0.54
				3. ในฐานะสมาชิกของชุมชนฉันจะแนะนำข้อมูลและกิจกรรมของชุมชนแก่นักท่องเที่ยวทุกครั้งเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน	0.55	0.06	0.30
				4. ฉันแนะนำแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดเดียวกันให้แก่นักท่องเที่ยวหลังจากที่มาเยือนแล้ว	0.72	0.03	0.52
				5. ฉันจ่ายค่าตอบแทนให้กับตัวแทนที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน	0.68	0.03	0.46
ระดับสังคม	0.98	0.03	0.96	1. ชุมชนของฉันให้บริการรายการนำเที่ยวที่เหมาะสมกับราคาและคุณภาพที่นักท่องเที่ยวได้รับ	0.72	0.03	0.52
				2. ชุมชนของฉันมีการนำเสนอกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	0.85	0.03	0.72
				3. ชุมชนของฉันควรรับนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มใหญ่เท่านั้น	0.80	0.03	0.63

ตารางที่ 3 (ต่อ)

องค์ประกอบภายในอันดับที่สอง				องค์ประกอบภายในอันดับที่หนึ่ง			
องค์ประกอบ	β	SE	R^2	องค์ประกอบ	β	SE	R^2
				4. เมื่อชุมชนของฉันประสบปัญหาในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวสมาชิกในชุมชนจะมีการร่วมมือในการแก้ไขปัญหาจนสำเร็จลุล่วง	0.68	0.03	0.46
				5. ชุมชนของฉันมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชนใกล้เคียง	0.65	0.05	0.42
สถิติทดสอบ	χ 2 = 23.795, df = 24, P-value = 0.473, χ 2 /df = 0.991, CFI = 1.000, GFI = 0.968, AGFI = 0.926, RMR = 0.029 และ RMSEA = 0.000						
ผลการประเมิน	สอดคล้องกลมกลืน						

เกณฑ์การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนทั้ง 2 องค์ประกอบมีค่าน้ำหนักระหว่าง 0.98-1.00 เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ 1)ระดับบุคคล 2)ระดับสังคม (ดูภาพประกอบที่ 2)

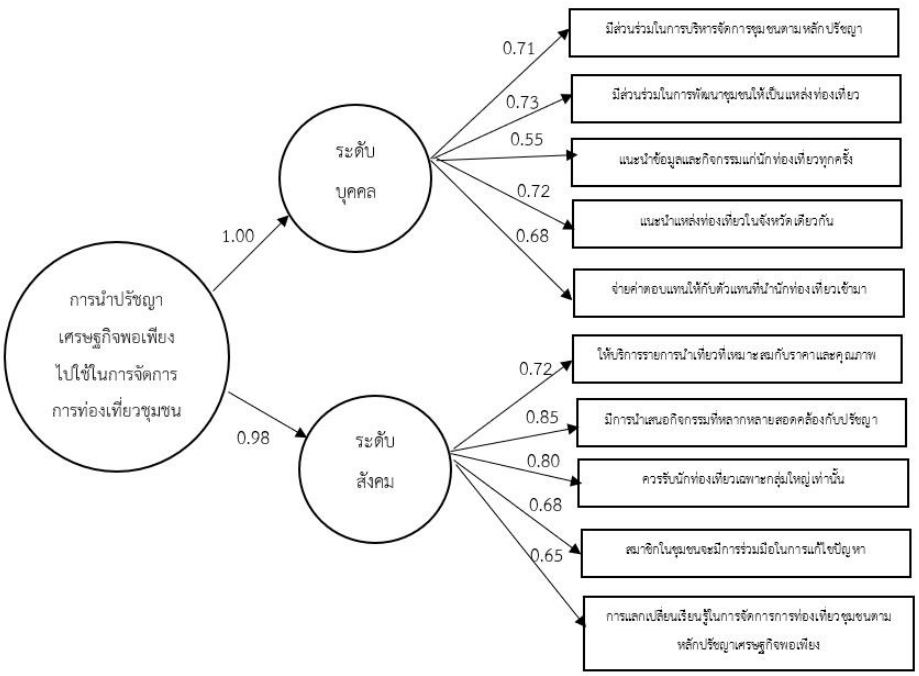

ภาพที่ 2 โมเดลองค์ประกอบเกณฑ์การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ระดับบุคคล เป็นองค์ประกอบสำคัญของเกณฑ์การปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน 1.00 ค่าความเที่ยงหรือ R^2 1.01) เกิดจากองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ฉันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว ฉันแนะนำแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดเดียวกันให้แก่นักท่องเที่ยวหลังจากที่มาเยือนแล้ว ในฐานะสมาชิกของชุมชน ฉันและสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ฉันจ่ายค่าตอบแทนให้กับตัวแทนที่นำนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน และในฐานะสมาชิกของชุมชนฉันจะแนะนำข้อมูลและกิจกรรมของชุมชนแก่นักท่องเที่ยวทุกครั้งเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบลดหลั่นกันลงมา ส่วนระดับสังคมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ใกล้เคียงกับระดับบุคคลมาก (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน 0.98 ค่าความเที่ยงหรือ R^2 0.96) ซึ่งเกิดขึ้นจากการชุมชนของฉันมีการนำเสนอกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนของฉันควรรับนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มใหญ่เท่านั้น ชุมชนของฉันให้บริการรายการนำเที่ยวที่เหมาะสมกับราคาและคุณภาพที่นักท่องเที่ยวได้รับ เมื่อชุมชนของฉันประสบปัญหาในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวสมาชิกในชุมชนจะมีการร่วมมือในการแก้ไขปัญหาจนสำเร็จลุล่วง และชุมชนของฉันมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชนใกล้เคียง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดนครนายก พบว่า ชุมชนวัดฝั่งคลองเป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมชนชาติไทยพวน คนในชุมชนรับรู้ถึงคุณค่าด้านวัฒนธรรมของตน กิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดจากความต้องการของชาวบ้านที่ต้องการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเองไว้ ส่วนชุมชนบ้านทุ่งกระโปรง เป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นด้านวิถีชีวิตการทำเกษตรผสมผสานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คนในชุมชนมีการรวมตัวกันในแง่การประกอบอาชีพ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รับรู้ถึงคุณค่าด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตน ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้นชุมชนต้องการพัฒนาชุมชนของตนเป็นชุมชนท่องเที่ยว มีการตั้งกลุ่มท่องเที่ยวขึ้น ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ชุมชนทั้งสองแห่งมีศักยภาพเพียงพอที่จะสามารถรองรับหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญาที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนด้วย ประกอบกับคนในชุมชนพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ จิรภัทร เลขะกุล, นิรมล ขวาของ, ดนัย ลิสวัสดิรัตนากุล และสุดสันต์ สุทธิพิศาล (2564) ได้กล่าวไว้ว่า ชุมชนแหล่งท่องเที่ยวที่ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาพัฒนาชุมชนของตนเองให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น ชุมชนหมู่บ้านแม่กำปอง ตระหนักเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างรายได้ให้กับชุมชน เนื่องจากอาชีพหลักของชุมชนคือการเกษตรที่จะต้องอาศัยความชุ่ม

ชื้นที่เกิดขึ้นจากป่า ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำที่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญของชุมชน แม่กำปองโดยการบูรณาการภารกิจร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชนและเจ้าอาวาสวัดแม่กำปองที่ผลักดันให้มีพิธีกรรมบวชป่า และพิธีกรรมสืบชะตาน้ำอันเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนในชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนได้เกิดความผูกพันกับธรรมชาติและเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ต่อไปชั่วลูกหลาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิรพิมพ์ ทั่งพรม (2563) ที่ศึกษาศักยภาพของพื้นที่ชุมชนเลี้ยงช้างบ้านค่ายหมื่นแผ้ว ตำบลบ้านค่าย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ชุมชนร่วมกันเสนอความคิดเห็น ทำให้เกิดเป็นกิจกรรมมาช่วยในการแก้ปัญหาคือ การจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านภายในชุมชนเพื่อการผลิตและจำหน่ายของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมแสดงโชว์ช้าง การจัดทำโฮมสเตย์เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชน ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ในประวัติศาสตร์พื้นบ้านของตนเอง และเป็นการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านภายในชุมชนอีกด้วย ซึ่งแนวทางทั้งหมดนี้ยังสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีสิ่งสำคัญ ก็คือ ความพอเพียงในการดำรงชีวิต

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 พบว่า ระดับบุคคลถือเป็นเกณฑ์ที่สำคัญสำหรับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน โดยมีองค์ประกอบย่อยที่มากที่สุด คือ ฉันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว ส่วนระดับสังคมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ใกล้เคียงกับระดับบุคคล ซึ่งเกิดขึ้นจากองค์ประกอบย่อย คือ ชุมชนของฉันมีการนำเสนอกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะชุมชนวัดฝั่งคลอง และชุมชนบ้านทุ่งกระโปรง จังหวัดนครนายกมีศักยภาพเพียงพอที่จะสามารถรองรับหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากชุมชนวัดฝั่งคลอง เป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมชนชาติไทยพวน คนในชุมชนรับรู้ถึงคุณค่าด้านวัฒนธรรมของตน มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดจากความต้องการของชาวบ้านที่ต้องการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเองไว้ ทั้งด้านภาษา ด้านอาหาร ด้านประเพณี และด้านหัตถกรรมผ้าทอมือ โดยตั้งกลุ่มท่องเที่ยวในชุมชนที่มีศูนย์กลางคือ วัดฝั่งคลอง ซึ่งเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์ ส่วนชุมชนบ้านทุ่งกระโปรง เป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นด้านวิถีชีวิต การทำเกษตรผสมผสานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้นชุมชนต้องการพัฒนาชุมชนของตนเป็นชุมชนท่องเที่ยว มีการตั้งกลุ่มท่องเที่ยวขึ้นโดยมีอดีตผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน และปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน ทุกคนสามารถขายสินค้าของตนให้แก่นักท่องเที่ยวโดยตรง ส่วนผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การต้อนรับ การขายสินค้าอื่น ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งถือว่าเป็นชุมชนที่มีศักยภาพทั้งในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวหลากหลาย การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยพวน และวิถีชีวิตการทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับบุคคล และระดับสังคม/ชุมชน ดังที่สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (2560) กล่าวไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงมิได้หมายความเพียงแต่บุคคลพึ่งพา

ตนเองได้ (Self – Sufficiency) แต่สามารถใช้ได้ทั้งกับบุคคล กลุ่มบุคคลชุมชน องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีลำดับการดำเนินการคือ ขั้นที่ 1 เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐานที่เน้นความพอเพียงในระดับบุคคลโดยยึดถือหลักการตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ขั้นที่ 2 เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า คือ ยกระดับความพอเพียงโดยการรวมกลุ่ม มีการร่วมคิด ร่วมมือ ร่วมรักษาผลประโยชน์ เรียนรู้และแลกเปลี่ยนปัญหาร่วมกัน เพื่อมุ่งสู่ความเข้มแข็งภายในกลุ่มชาวบ้าน และขั้นที่ 3 เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวไกล คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน กลุ่มองค์กร ภาคเอกชน เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมร่วมกัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อลิสา โวหารกล้า และชลธินี อยู่คง (2558) ที่พบว่า บริบทชุมชนเกาะหาดทรายดำ มีความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และมีความน่าสนใจในด้านวิถีชีวิตแบบชาวประมง ภาพรวมด้านโครงสร้างพื้นฐานมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียง ตั้งอยู่บนพื้นฐานเดิมของชุมชนเน้นชูจุดเด่นด้านวิถีชีวิตของคนในชุมชนและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่บนเกาะไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาในท้องถิ่นมานำเสนอเป็นธุรกิจและกิจกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะได้ งานวิจัยของสุดถนอม ตันเจริญ (2561) พบว่า ศักยภาพด้านองค์กรชุมชนและด้านการจัดการในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมากที่สุด โดยเฉพาะการที่ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกันชุมชนสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ และการมีกฎกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบสำคัญของศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุด และงานวิจัยของภณสิทธิ์ อ้นยะ (2563) ที่พบว่า การวางแผนจัดการเตรียมความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับการร่วมปฏิบัติ การปฏิบัติตามแผนในด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับการร่วมปฏิบัติ ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น การบริการที่พัก บริการอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น อยู่ในระดับการควบคุมโดยประชาชน การติดตามและประเมินผลด้านการ ควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับการวางแผนร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการสัมภาษณ์ที่พบว่า ชุมชนวัดฝั่งคลอง และชุมชนบ้านทุ่งกระโปรง มีศักยภาพเพียงพอที่จะสามารถรองรับหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญาที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนได้ ดังนั้น คนในชุมชนทุกคนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ เพื่อเพิ่มความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยผู้บริหาร ผู้นำชุมชน ธุรกิจชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเน้นการสร้างตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว เป็นแนวคิดที่สำคัญแนวคิดหนึ่งในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนต้องจัด

โปรแกรมการท่องเที่ยวให้หลากหลาย และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวชุมชนเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ผู้นำและคณะกรรมการชุมชนต้องสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน และผู้นำชุมชนหรือคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวควรสร้างเครือข่ายภายในชุมชนและภายนอกชุมชน

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ระดับบุคคลเป็นเกณฑ์สำคัญในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการการท่องเที่ยว โดยมีองค์ประกอบย่อยที่มากที่สุด คือ ฉันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว ดังนั้น ควรสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ต้องมีการวางแผนร่วมกันของทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างจริงจัง เพื่อป้องกันและลดปัญหาความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ รวมถึงบทบาทของผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและจูงใจให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสนับสนุนให้มีเอกลักษณ์และมีความเป็นระเบียบที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า ระดับสังคมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ใกล้เคียงกับระดับบุคคล ซึ่งเกิดขึ้นจากองค์ประกอบย่อย คือ ชุมชนของฉันมีการนำเสนอกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น สมาชิกในชุมชนควรมีส่วนร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ต่อชุมชน โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวมุ่งสร้างปฏิสัมพันธ์ และความผูกพันระหว่างเจ้าบ้านกับผู้มาเยือนผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงรากเหง้าของชุมชนเน้นความยั่งยืน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลระหว่างทรัพยากรการท่องเที่ยว สังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชน รวมถึงสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับสมาชิกในชุมชน และก่อให้เกิดการเรียนรู้ประสบการณ์ที่มีคุณค่ากับผู้มาเยือน นอกจากนี้ คนในชุมชนควรได้รับการฝึกอบรมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถนำเที่ยวและให้ความรู้ในแต่ละกิจกรรมได้

เอกสารอ้างอิง

จิรภัทร เลขะกุล, นิรมล ขวาของ, ดนัย ลิสวัสดิรัตนากุล และ สุดสันต์ สุทธิพิศาล. (2564). การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว. *วารสารสมาคมนักวิจัย,* 26(1), 154-165.

ธง คำเกิด, อุทุมพร เรืองฤทธิ์, เพียงฤทัย เสงี่ยมศิลป์, จิตราภรณ์ เถรวัตร และ ชิดชนก มากจันทร์. (2564). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานรากวิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืนของตำบลต้นตาล อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี*. (รายงานการวิจัย). สุพรรณบุรี: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุวรรณภูมิ.

ประสพชัย พสุนนท์. (2557). การกำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวทาง Krejcie and Morgan (1970) ใน การวิจัยเชิงปริมาณ. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์,* 7(2), 112-120.

ปริศนา โลมากุล. (2560). *การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

พจนา สวนศรี และสมภพ ยี่จอหอ. (2556). *คู่มือมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยพายัพ.

พิรพิมพ์ ทั่งพรม. (2563). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตามหลกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน พื้นที่ชุมชนเลี้ยงช้างบ้านค่ายหมื่นแผ้ว ตำบลบ้านค่าย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. ใน *งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 12 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม วันที่9-10 กรกฎาคม 2563*, หน้า 2749-2757. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ภณสิทธิ์ อ้นยะ. (2563). ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามมาตรฐานการท่องเที่ยวไทย. *วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ,* 2(1), 331-340.

วีระพล ทองมา. (2559). *แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน: สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2554). *ทฤษฎีการประเมิน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2564). การท่องเที่ยวโดยชุมชน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารพัฒนาสังคม,* 23(1), 211-225.

สุดถนอม ตันเจริญ. (2561). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบางขันแตก จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี,* 8(2), 32-41.

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2560). *คู่มือการขับเคลื่อนการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต*. สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2565, จาก http://km.moi.go.th/km/51_PMQA_6/Important60/Imp_4.pdf

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะหวาย. (2564). *ประวัติความเป็นมา*. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2564, จาก https://www.kowai.go.th/history.php

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าขะ. (2564). *ข้อมูลชุมชน*. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2564, จาก https://pakha-banna.go.th/public/list/data/index/menu/1168

อลิสา โวหารกล้า และชลธินี อยู่คง. (2558). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในมิติเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาชุมชนเกาะหาดทรายดำ ตำบลหงาว อำเภอเมือง จังหวัดระนอง. *รายงานการประชุมวิชาการและนำเสนอผลการวิจัย ระดับชาติและนานาชาติ กลุ่มระดับชาติ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,* 2(6), 623-633.

อัญชลี ศรีเกตุ. (2565). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่วิถีที่ยั่งยืน. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,* 8(2), 270-279.

Osborne, Jason W. and Costello, Anna B. (2004). Sample size and subject to item ratio in principal components analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation,* 9(9), 1-9.

****